

ŠAUNIOJO
KAREIVIO
Sveiko
NUOTYKIAI



JAROSLAVAS HAŠEKAS

*Kolekcinis pasaulinio satyros šedevro leidimas
su originaliomis Josefo Lados
ilustracijomis*

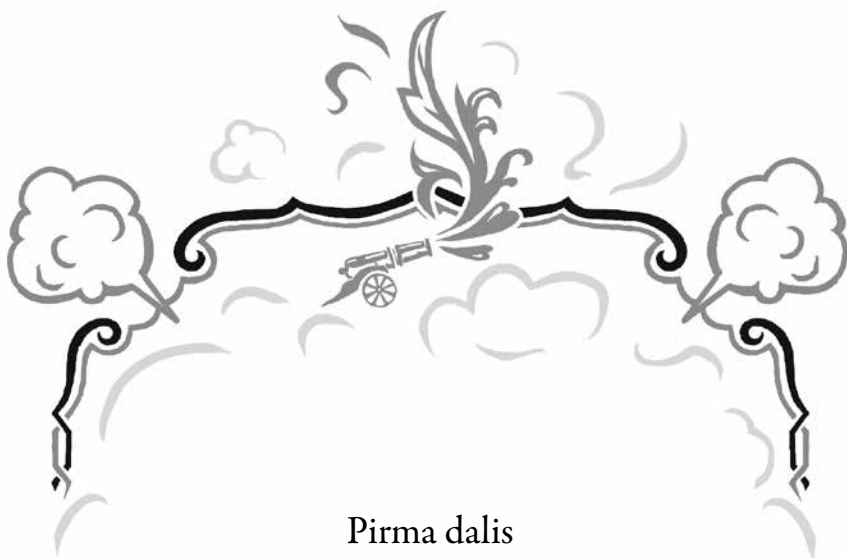


JAROSLAV HAŠEK

ŠAUNIOJO
KAREIVIO
Sveiko
NUOTYKIAI

Iš čekų kalbos vertė
KAZYS AKELIS ir ALFONSAS TIEŠIS





Pirma dalis

UŽNUGARYJE

Šaunusis kareivis Šveikas ištraukia į pasaulinį karą

– Mūsų Ferdinandą nušovė, – pasakė Šveikui jo šeimininkė.

Šveikas, prieš keletą metų medicinos komisijos pripažintas idiotu, buvo paleistas iš karo tarnybos ir dabar vertėsi pardavinėdamas šunis – nusususias baidykles, kurioms jis kurdavo suklastotas genealogijas.

Be to, jis sirgo reumatu ir šiuo metu trynė dešiniąją kelių *apodeldoku*.

– Kurį Ferdinandą, ponio Miulero? – pasidomėjo Šveikas, tebemasąžuodamas savo kelius. – Aš pažįstu du Ferdinandus. Vienas tarnauja pas vaistininką Prusą ir kartą apsirikęs išgėrė butelį tepalo plaukams atauginti. Dar pažįstu Ferdinandą Kokosą, tą, kuris renka šunų mėšlą*. Abiejų nė trupučiuko negaila.

– Ne, meldžiamasis, erchercogą Ferdinandą**, kuris gyveno Konopiščėje, šitą storą, dievobaimingą...

– Jėzau Marija! – sušuko Šveikas – Še tau... O kurgi ponui erchercogui taip atsitiko?

– Šneka, jį nudėjo Sarajeve. Iš revolverio. Važiavo jis ten su savo erchercogiene automobiliu.

– Sakysit, ponio Miulero, automobiliu... Aišku, toks ponas gali sau tatai leisti. O tikriausiai ir nemanė, kad tokie pasivažinėjimai gali blogai baigtis. Ir dar Sarajeve... Juk tai Bosnijoje, ponio Miulero... Tatai, matyt, padarė turkai. Nereikėjo mums lįsti ir kėsintis į jų Bosniją ir Hercegoviną... Tai šit kokie dalykėliai, ponio Miulero. Erchercogas, vadinasi, amžinatilsį. Ar ilgai kankinosi?

*...kuris renka šunų mėšlą. – Prahoje šunų išmatos buvo renkamos kailiams rauginti.

** Ne, meldžiamasis, erchercogą Ferdinandą... – Kalbama apie Austrijos-Vengrijos sosto įpėdinio Pranciškaus Ferdinando nužudymą Sarajeve. Įteikusi Serbijai nepriimtina ultimatumą, Austrija-Vengrija 1914 m. liepos 28 d. paskelbė jai karą. Taip prasidėjo Pirmasis pasaulinis karas.



– Ponas erchercogas iš karto buvo gatavas, meldžiamasis. Žinia – su revolveriu juokai menki. Neseniai čia, Nusliuose, vienas ponas, bežaisdamas su revolveriu, išpyškino visą savo šeimyną ir nudėjo durininką, atėjusį pasižiūrėti, kas ten šaudė ke-tvirtame aukšte.

– Iš kito revolverio, ponia Miulerova, nors plyšk – neiššausi. Tokia sistema – stačiai prapultis. Bet ponui erchercogui tikriausiai buvo nupirktas kas nors ypatingo. Be to, ponia Miulerova, galiu kirsti lažybą, kad žmogus, kuris tai padarė, šiam kartui kaip reikiant išsičiustijo. Žinoma, šauti į poną erchercogą – darbas nelengvas. Čia tau ne valkatai girininką nušauti. Sunkiausia teko prisigretinti. Prie tokio pono apdriskęs neprieisi. Reikia būtinai užsidėti katiliuką, kad tavęs policininkas nesugriebtų.

– Sako, pone, kad jų ten daug buvo.

– Tai, ponia Miulerova, savaime aišku, – patvirtino Šveikas, baigęs masažuotis kelius. – Jeigu, pavyzdžiui, panorėtumėt nužudyti erchercogą arba jo didenybę imperatorių, jūs būtinai turėtumėte su kuo nors pasitarti. Daugiau galvų – daugiau protų. Vienas patars viena, kitas – kita, žiūrėk, „ir kelias atviras į sėkmę“, kaip giedama mūsų himne. Svarbiausia – išsniukštinėti, kada tas ponas važiuos pro šalį. Prisiminkite poną Liukenį, kuris dilde nusmeigė velionę Elžbietą*. Juk jis buvo išėjęs su ja

* ...nusmeigė velionę Elžbietą. – Imperatoriaus Pranciškaus Juozapo žmoną ir netikrą Pranciškaus Ferdinando tetą 1898 m. Ženevoje nužudė vienas italų anarchistas.

pasivaikštinėti... Tai ir tikėk po to kuo nors! Nuo tada nė viena imperatorienė neina pasivaikščioti. Tokio likimo gali sulaukti daugelis. Štai pamatysit, ponია Miulerova, prisigaus jie ir prie caro su cariene, o gal, neduok Dieve, ir prie paties mūsų imperatoriaus, jeigu jau pradėjo nuo jo dėdės. Jis, senelis, turi daug priešų, dar daugiau negu Ferdinandas. Neseniai smuklėje vienas ponas šnekėjo: „Ateis laikas – šitie imperatoriai išlakstys vienas po kito, ir jokia valstybės prokuratūra jiems nepadės...“ Vėliau tas ponas neturėjo kuo užsimokėti už alų, ir smuklininkui teko pašaukti policiją. Ponas tęskė smuklininkui antausį, o policininkui – du. Taip jį pintinėj* ir išgabeną pasiblaivyti... Taigi, ponია Miulerova, tokie dalykėliai dedasi mūsų laikais! Dar, vadinasi, vienas nuostolis Austrijai. Kai aš tarnavau kariuomenėj, vienas kareivis nušovė kapitoną. Užsitaísė šautuvą ir patraukė į raštinę. Ten buvo pasakyta, kad jam čia nėra ko veikti, o jis vis savo varo – turįs pasikalbėti su ponu kapitonu. Pagaliau kapitonas pasirodė ir nubaudė jį, uždrausdamas išeiti iš kareivinių, o tas paėmė šautuvą – pykšt jam stačiai į širdį! Kulka kiaurai pervėrė kapitoną ir dar pridarė raštinėj nuostolių: suteškino butelį su rašalu, o šis suliejo tarnybinius popierius.

– O kas buvo tam kareiviui? – po valandėlės, kai Šveikas jau vilkosi, paklausė ponია Miulerova.

– Pasikorė su petnešom, – atsakė Šveikas, valydamas katiliuką. – O petnešos buvo ne jo – pasiskolino iš kalėjimo sargo. Jam, girdi, kelnės smunkančios. Argi jis lauks, kol jį sušaudys? Aišku, ponია Miulerova, tokioj padėty kam neapsisuks galva. Kalėjimo sargą pažemino tarnyboj ir dar šešis mėnesius įsūdė. Bet jis nesėdėjo: pabėgo į Šveicariją ir ten dabar pamokslininku kažkurioj bažnyčioj įsitaisė... Dabartės, ponია Miulerova, dorų žmonių mažai. Mėklinasi man, kad erchercogą Ferdinandą tame Sarajeve apgavo tas žmogus, kuris jį nušovė. Turbūt erchercogas pamatė tą poną ir pamanė: „Tikriausiai padorus žmogus, jeigu mane sveikina.“ O ponas ėmė ir pykštelėjo į jį. Vieną ar kelias įvarė?

– Laikraščiai, meldžiamasis, rašo, kad erchercogas buvo kaip rėtis. Tasai žmogus išpyškino į jį visus šovinius.

– Tai atliekama, ponია Miulerova, labai greitai. Baisiai greitai. Aš tam reikalui būčiau nusipirkęs brauningą – panašus į žaislą, o per dvi minutes su juo galima nušauti dvidešimt erchercogų – tiek liesų, tiek storų. Beje, tarp mūsų kalbant, ponია Miulerova, į storą erchercogą tikriau gali pataikyti negu į liesą. Gal atsimenate, kaip Portugalijoje buvo nušautas karalius? Va, koks storas! Jūs suprantat, kad karalius liesas nebus... Na, eisiu į „Taurės“ smuklę. Jeigu ateitų pinčeris, už kurį paėmiau

* *Taip jį pintinėj ir išgabeną...* – Prahoje anais laikais policininkai girtuosius veždavo rankiniu vežimėliu, vadinamu pintine.



rankpinigių, pasakykite, kad laikau jį savo šunidėj už miesto ir neseniai jam apipjaučiau ausis. Vedžioti jo dabar negalima, nes ausys neužgijo, gali nušašti. Jei kur išeisite, palikit raktą pas durininkę.

„Taurės“ smuklėje sėdėjo tik vienas svečias. Tai buvo slaptosios policijos agentas Bretšneideris. Smuklininkas Palivecas mazgojo indus, o Bretšneideris bergždžiai mėgino užmegzti su juo rimtą pašnekesį.

Palivecas buvo žinomas storžievis. Kas antras žodis jam išsprūsdavo „pasturgalis“ arba „šūdas“. Tačiau jis buvo ganėtinai išprusęs ir kiekvienam patardavo paskaityti, ką apie pastarąjį daiktą rašė Viktoras Hugo, pasakodamas apie senosios Napoleono gvardijos atkirtį anglams Vaterlo mūšyje*.

– Graži vasara, – pabandė užmegzti rimtą kalbą Bretšneideris.

– Šūdo verta! – atrėžė Palivecas, dėliodamas indus į spintą.

– Na ir užtaisė mums Sarajeve! – su maža viltimi tarė Bretšneideris.

– Kokiame „Sarajeve“? – paklausė Palivecas. – Nuslių smuklėje? Ten kiekvieną dieną peštynės, žinia – juk Nusliai!

– Bosnijos Sarajeve, pone smuklininke. Nušovė ten poną erchercogą Ferdinandą. Ką į tai pasakysit?

* ...apie Napoleono gvardijos atkirtį anglams Vaterlo mūšyje. – Vaterlo mūšyje (Belgija, 1815 m. birželio 18 d.) Napoleonas pagrindines jėgas metė prieš A. Velingtono vadovaujamą anglų ir olandų kariuomenę. Mūšio baigtį nulėmė Velingtonui į pagalbą atėję Prūsijos korpusai.

– Aš į tokius dalykus nesikišu. Tegu lenda visi jie su šitokiais dalykais į užpakalį! – mandagiai atsakė ponas Palivecas, užsirūkydamas pypkę. – Įsipainiok dabar į tokius reikalus, žiūrėk, ir nusišoksi sprandą. Aš smuklininkas. Kas pas mane užaina, paprašo alaus, tam ir pripilu. O koks nors ten Sarajevas, politika ar velionis erchercogas su manim nieko bendra neturi. Tai ne mano nosiai. Tiktai kalėjimu kvepia.

Bretšneideris nutilo ir nusivylęs ėmė dairytis po tuščią smuklę.

– Anksčiau čia kabojo jo didenybės imperatoriaus paveikslas, – po valandėlės vėl prabilo Bretšneideris. – Kaip tik toj vietoj, kur dabar veidrodė.

– Taip, teisybę teikėtės pasakyti, – atsakė ponas Palivecas, – kabojo, bet jį dergė musės, tai aš nunešiau į palėpę. Žinote, dar kas nors sumanys dėl šito padaryti kokią nors pastabą, tada kils nemalonumų. Kuriems velniams man to reikia?

– Sarajeve, pone smuklininke, turbūt labai bjauru?

Į šitą tiesų ir klastingą klausimą ponas Palivecas atsakė ypač atsargiai:

– Taip, Bosnijoje ir Hercegovinoj tokiu metu būna baisiai karšta. Kai aš ten tarnavau, turėdavome mūsų vyresniajam leitenantui dėti ledus prie galvos.

– Kuriame pulke jūs tarnavot, pone smuklininke?

– Aš tokių dalykų neprisimenu, niekad nesidomėjau šitokiomis smulkmenomis, – numykė ponas Palivecas. – Aš nesu smalsus. Per didelis smalsumas kenkia.

Slaptasis agentas Bretšneideris galutinai nutilo, ir jo apsiniaukęs veidas pralinksmėjo tik įėjus Šveikui, mat jisai, įžengęs į smuklę, užsisakė juodojo alaus su tokia pastaba:

– Vienoj šiandien taip pat gedulas.

Bretšneiderio akyse plykstelėjo viltis, ir jis greitai prabilo:

– Konopiščėje iškabinta dešimt juodų vėliavų.

– Ten jų turėtų būti dvylika, – pataisė Šveikas, nugėręs iš bokalo.

– Kodėl jūs manote, kad dvylika? – paklausė Bretšneideris.

– Dėl lygaus skaičiaus – tuzinas. Taip lengviau skaičiuoti, be to, tuzinais pigiau išeina, – paaiškino Šveikas.

Stoją tylą, kurią nutraukė pats Šveikas atsidusdamas:

– Tai, vadinasi, amžinatilsj, duok Dieve jam dangaus karalystę. Nesulaukė, kada bus imperatorius. Kai aš tarnavau kariuomenėj, vieną kartą nuvirto nuo arklio generolas ir susitrenkė. Žmonės puolė jam padėti, norėjo užsodinti ant arklio, bet pasižiūrėjo, kad jau visiškai negyvas. Per apžiūrą jam taip atsitiko. O juk turėjo būti pakeltas į feldmaršalus. Iš šitų apžiūrų nieko gera nelauk. Sarajeve tikriausiai taip pat buvo kokia nors apžiūra. Prisimenu, kartą per apžiūrą mano mundurui trūko dvidešimties sagų, ir mane už tai patupdė keturiolikai parų į vienutę. O dvi dienas

aš kaip Lozorius nepakrutėdamas išgulėjau surištas „ožiu“*. Nieko nepadarysi – kariuomenėj reikia drausmės. Nebūtų jos – visiems ant visko tik nusispjaut. Mūsų vyresnysis leitenantas Makovecas visada sakydavo: „Drausmė, jūs mulkiai neraliuoti, būtina. Be jos kaip beždžionės dar tebesikarstytumėt po medžius. Karo tarnyba jus, besmegenius, žmonėmis padaro!“ Na, gal ne taip? Įsivaizduok sau skverą, na, saky-sim, Karlo aikštę, ir kiekvienam medy tupi sau po vieną kareivį be jokios drausmės. Tai mane užvis labiausiai gąsdina.

– Sarajeve, – kreipė pokalbį Bretšneideris, – viską padarė serbai.

– Klystate, – atsakė Šveikas, – viską užtaisė turkai. Už Bosniją ir Hercegoviną.

Ir Šveikas išklojo savo požiūrį į Austrijos užsienio politiką Balkanuose: 1912 metais turkai pralaimėjo karą su Serbija, Bulgarija ir Graikija, jie norėjo, kad Austrija jiems padėtų, o kai šitas dalykas neišdegė, nušovė Ferdinandą.

– Ar tu myli turkus? – kreipėsi Šveikas į smuklininką Palivecą. – Šituos nekrikštus? Juk ne?

– Svečias kaip svečias, – tarė Palivecas, – tegul būna jis nors ir turkas. Mums, smuklininkams, politika nėra motais. Užsimokėk už alų, sėdėk smuklėje ir plepėk, kiek telpa, – štai mano taisyklė. Kad ir kas ten būtų nudėjęs mūsų Ferdinandą – serbas ar turkas, katalikas ar mahometonas, anarchistas ar jaunačekis** – man vis viena.

– Gerai, pone smuklininke, – prabilo Bretšneideris, vėl imdamas netekti vilties, kad katras nors iš jų įklimps. – Tačiau pripažinkit, kad tai didelis nuostolis Austrijai.

Už smuklininką atsakė Šveikas:

– Žinoma, nuostolis, be jokių ginčų. Didelis nuostolis. Ferdinando nepakeisi ko-kiu nors žiopliu. Tik jam būtų nepakenkę dar storesniam būti.

– Ką jūs norite pasakyti? – pagyvėjo Bretšneideris.

– Ką noriu pasakyti? – mielai atsakė Šveikas. – Va, ką. Jeigu jis būtų buvęs storesnis, jį jau seniai būtų trenkusi apopleksija – dar tada, kai Konopiščėje vaikėsi bobas, jo dvare rinkusias žagarus ir grybus. Jam nebūtų reikėję mirti tokia gėdinga mirtimi. Nagi, tik pamanykit – imperatoriaus dėdė, o jį nušovė! Juk tai gėda, apie tai trimituoja visi laikraščiai! Prieš keletą metų pas mus, Budejovicų turgavietėj, truputį susikivirčius buvo nudurtas vienas gyvulių pirklys, kažin koks Bržetislavas Liudvikas. Jis turėjo vieną sūnų Bohuslavą. Tai tasai, būdavo, kur tik nuvyksta pardavinėti paršų, niekas nieko iš jo neperka. Kiekvienas, būdavo, pasakys: „Tai to nusmeigtojo

*...aš kaip Lozorius... išgulėjau surištas „ožiu“. – „Ožys“ – tai bausmė, taikyta Austrijos-Vengrijos kariuomenėje: nusikaltusiam kareiviui už nugaros pririšdavo rankas prie kojų ir taip palikdavo dieną ar ilgiau.

**...anarchistas ar jaunačekis... – Jaunačekių partija (susikūrusi 1874 m.) reikalavo Čekijai ir kitoms slavų tautoms suteikti autonomiją, kovojo su politiniu ir ekonominiu austrų viešpatavimu.



sūnus. Irgi turbūt geras sukčius!“ Teko jam galų gale šokti Krumilove nuo tilto į Vltavą ir teko jį iš ten išgriebti, teko gaivinti, vandenį teko iš jo siurbti... ir teko jam numirti ant daktaro rankų, kai šis kažin ko įšvirkstė.

– Keistas jūsų palyginimas, – reikšmingai pasakė Bretšneideris. – Iš pradžių kalbate apie Ferdinandą, o paskui – apie gyvulių pirkli.

– Visiškai ne, – puolė teisintis Šveikas. – Apsaugok, Viešpatie, kad įsigeisčiau ką nors su kuo lyginti! Ponas smuklininkas mane pažįsta. Juk tiesa, kad aš niekada nieko su niekuo nelyginu? Aš tik nenorėčiau būti erchercogo našlės vietoje. Ką ji dabar darys? Vaikai liko našlaičiai, ūkis Konopiščėje be šeimnininko. Ištekti už kito kokio nors erchercogo? Kokia nauda? Nuvažiuos su juo į Sarajevą, ir antrą kartą teks našlauti... Šit, pavyzdžiui, Zlive, netoli Hluboko, prieš keletą metų gyveno vienas eigulys šitokia bjauria pavarde – Pindiūras. Nušovė jį brakonieriai, o po jo mirties liko našlė su dviem vaikais. Po metų jinai ištekėjo už eigulio Pepiko Šavlovico iš Mydlovavų, na, tą irgi nušovė. Išėjo už vyro trečią kartą, vėl už eigulio, ir sako: „Trečias kartas nemeluoja. Jeigu ir dabar nenusiseks, nežinau, ką ir daryti.“ Suprantama, ir šitas galą gavo, liko jai nuo trijų eigulių viso labo šešetas vaikų. Nuėjo jinai į kunigaikščio raštinę ir ėmė guostis, kiek prisikentusi dėl tų eigulių. Tada pasiūlė jai ištekti už tvenkinio sargo Jarešo, gyvenančio prie Ražico užtvankos. Na, ką jūs pasakysite, – prigirdė jį žūkluojantį! Ir nuo jo susilaukė dvejeta vaikų. Tada ji ištekėjo už arkliagydyčio iš Vodnianų, o tas jai kartą naktį vožtelėjo kirviu ir savo noru nuėjo pasiduoti. Kai vėliau Pyseko apygardos teismas nuteisė jį pakarti, jis nukando kunigui nosį ir pareiškė, kad apskritai dėl nieko nesigaili ir dar pridūrė kažką labai šlykštaus apie jo didenybę imperatorių.

– Ar nežinote, ką apie jį pasakė? – pilnu vilties balsu paklausė Bretšneideris.

– Šito aš jums negaliu pasakyti, to dar niekas neišdrįso pakartoti. Bet, girdėjau, tai buvo taip siaubinga, jog ten dalyvavęs teisėjas išsikraustė iš proto. Jį ir po šiai dienai laiko atskirtą nuo kitų, kad niekas neišeitų aikštėn. Tai nebuvo paprastas jo didenybės imperatoriaus įžeidimas, kaip įžeidinėja jį įkaušę.

– O kaip įžeidinėja jo didenybę imperatorių įkaušę? – pasidomėjo Bretšneideris.

– Prašau jus, ponai, pradėti kitą kalbą, – įsikišo smuklininkas Palivecas. – Aš, žinote, šito nemėgstu. Leptels kokią nors nesąmonę, o paskui žmogui nemalonumai.

– Kaip įžeidinėja jo didenybę imperatorių įkaušę? – pakartojo klausimą Šveikas. – Visaip. Prisigerkite, liepkite užgriežti Austrijos himną ir pamatysite, ką imsit šnekėti. Prikursite apie jo didenybę imperatorių tiek, kad jeigu nors pusė būtų teisybė, tai gėdos jam užtektų visam gyvenimui. O jis, senelis, tiesą sakant, šito nenu-

sipelnė. Įsidėmėkit: sūnaus Rudolfo jis neteko pačiame žydėjime, pilno jėgų, žmona Elžbieta buvo nudurta dilde, brolių Joną Ortą, Meksikos karalių, sušaudė prie kažkokios tvirtovės sienos*. Dabartės vėl, senatvėj nušovė jo dėdę. Reikia turėti geležinius nervus. Ir po viso to prisimena jį koks girtuoklis ir ima koneveikti. Jeigu dabar kas nors užsiliepsnotų, eisiu į savanorius ir tarnausiu jo didenybei imperatoriui ligi paskutinio kraujo lašo!

Šveikas drūčiai sriūbtelėjo alaus ir postringavo toliau:

– Jūs manot, kad jo didenybė imperatorius viską taip ir nuleis? Menkai jį pažįstate. Karas su turkais vis tiek turi būti. „Nužudėt mano dėdę, tai šekit jums per snukį!“ Karas neišvengiamas. Serbija ir Rusija šitame kare mums padės. Bus peštynių!

Šveikas šitaip pranašaudamas buvo puikus. Jo geraširdis veidas nuo susijaudinimo švietė kaip pilnatis. Jam viskas buvo nuostabiai aišku.

– Gali atsitikti, – piešė jis toliau Austrijos ateitį, – kad, kilus karui su Turkija, mus užpuls vokiečiai. Juk vokiečiai su turkais išvien. Tai tokie niekšai, kuriems lygių pasaulį nerasi. Bet mes galim susidėti su Prancūzija, kuri nuo septyniasdešimt pirmųjų metų griežia dantį ant Vokietijos**, ir viskas eis kaip iš pypkės. Karas bus, ir nėra ko daugiau kalbėti.

Bretšneideris atsistojo ir iškilingai pareiškė:

– Jums nereikia daugiau kalbėti. Einam su manim į priemenę porai žodžių.

Šveikas išėjo su slaptosios policijos agentu į priemenę. Ten jo laukė nedidelis siurprizas: sugėrovas parodė jam erelį*** ir pareiškė, kad jį areštuoja ir tuoj pat nuves į policiją. Šveikas bandė aiškinti, kad, matyt, ponas apsirinka, nes jis visiškai nekaltas, neištaręs nė vieno žodžio, kuris galėtų ką nors įžeisti.

Į tai Bretšneideris pareiškė, kad Šveikas įvykdė keletą nusikalstamų veiksmų, tarp kurių buvo ir valstybės išdavimas. Po to abu sugrįžo į smuklę, ir Šveikas pasakė Palivecui:

– Aš išgėriau penkis bokalus ir suvalgiau porą dešrelių su raguoliu. Duokit dar stikliuką slyvinės. Man jau laikas eiti, juo labiau kad esu areštuotas.

Bretšneideris parodė Palivecui savo erelį, kokią minutę žiūrėjo į smuklininką, o paskui paklausė:

– Jūs vedęs?

* ...*Meksikos karalių, sušaudė prie kažkokios tvirtovės sienos.* – Turimas galvoje Austrijos erchercogas Maksimilianas I (1832–1867), nuo 1864 m. Meksikos imperatorius.

** ...*Prancūzija, kuri nuo septyniasdešimt pirmųjų metų griežia dantį ant Vokietijos...* – 1871 m. gegužės 10 d., pasirašius Frankfurto taikos sutartį, Prancūzija neteko Elzaso ir Rytų Lotaringijos.

*** ...*parodė jam erelį...* – Erelis – Austrijos-Vengrijos monarchijos herbas, šiuo atveju tai slaptosios policijos agentų ženklas.



– Taip.

– Ar gali jūsų žmona tvarkyti reikalus vietoj jūsų?

– Gali.

– Tada viskas gerai, pone smuklininke, – linksmai tarė Bretšneideris. – Pasišaukit savo žmoną ir paveskit jai visus reikalus. Vakare ateisim jūsų paimti.

– Nesijaudink, – guodė jį Šveikas. – Aš esu areštuotas viso labo tik už valstybės išdavimą.

– Bet už ką gi aš? – ėmė verkšlenti Palivecas. – Juk buvau toks atsargus!

Bretšneideris šyptelėjo ir pergalingai pranešė:

– Už tai, kad jūs pasakėte, jog ant pono imperatoriaus dergė musės. Jums šitą „poną imperatorių“ išmuš iš galvos.

Lydimas slaptosios policijos agento, Šveikas paliko „Taurės“ smuklę. Kai jiedu išėjo į gatvę, Šveikas, su geraširde šypsena žvelgdamas jam į veidą, paklausė:

– Ar man nulipti nuo šaligatvio?

– O kam?

– Manau, jog areštuotieji neturi teisės vaikščioti šaligatviais.

Jiems einant pro policijos valdybos vartus, Šveikas pasakė:

– Šauniai praleidom laiką! Ar dažnai lankotės „Taurės“ smuklėje?

Tuo metu, kai Šveiką išvarė į policijos raštinę, „Taurės“ smuklėje ponas Palivecas perdavė visus reikalus savo verkiančiai žmonai, savotiškai ją ramindamas:

– Neverk, nestauk! Ką jie man padarys už tą apdergtą jo didenybę imperatorių?

Taip žavingai ir maloniai šaunusis kareivis Šveikas įžengė į Pasaulinį karą. Istoricams bus įdomu, kaip jis galėjo taip toli numatyti ateitį. Vėlesni įvykiai klostėsi ne visiškai taip, kaip jis išdėstė „Taurės“ smuklėj, bet mums reikia neužmiršti, kad Šveikas neturėjo reikiamo diplomatinio išsimokslinimo.

2

Šaunusis kareivis Šveikas policijos valdyboj

Dėl pasikėsinimo Sarajeve policijos valdyba buvo kimšte prikimšta aukų. Jas gabenano vieną po kitos, ir raštinėje, kur buvo priimami areštuotieji, senis inspektorius pasitikdavo įeinančiuosius geraširdišku balsu:

– Šitas Ferdinandas jums brangiai atsis!

Šveikas, įkištas į vieną iš daugelio pirmo aukšto kamerų, rado ten šešių žmonių draugiją. Penki iš jų buvo susėdę aplink stalą, o kampe ant lovos, tarsi šalindamasis jų, sėdėjo šeštasis – vidutinio amžiaus vyras.

Šveikas ėmė klausinėti vieną po kito, už ką jie pasodinti. Iš visų penkių, sėdinčių prie stalo, jis išgirdo beveik tą patį atsakymą:

– Už Sarajevą.

– Dėl Ferdinando.

– Dėl pono erchercogo nužudymo.

– Už Ferdinandą.

– Už tai, kad Sarajeve nužudė Ferdinandą.

Šeštasis, šalinęsis kitų penkių, pareiškė, kad jis, bijodamas kokio nors įtarimo, nenori su jais turėti nieko bendra, nes sėdįs čia už tai, jog norėdamas apiplėšti bandė nužudyti vieną Holico valstietį.

Šveikas atsisėdo prie stalo šalia sąmokslininkų, kurie jau dešimtą kartą pasakojo, kaip kiekvienas čia pakliuvęs.

Visi, išskyrus vieną, buvo sugriebti arba smuklėje, arba vyninėj, arba kavinėj. Išimtis buvo tik nepaprastai storas, su akiniais ir užverktu veidu ponas, kurį areštavo namie, jo paties bute. Areštavo už tai, kad dvi dienas prieš pasikėsinimą Sarajeve